

PROMOTOR STUDIÓW NIESTACJONARNYCH NA WYDZIALE TEOLOGICZNYM

Ogromny jest wkład Księdza Profesora Lucjana Napoleona Baltera w rozwój polskiej teologii. Zostanie on z pewnością ukazany przez innych autorów. Tworząc liczne dzieła i kreatywnie rozwijając myśl teologiczną, przyczynił się bardzo do wzrostu prestiżu uczelni, na której pracował od 1973 r. Dzięki zaangażowaniu w prace organizacyjne umożliwił sprawne funkcjonowanie Wydziału Teologicznego. Przez bardzo długi okres czasu kierował studiami niestacjonarnymi, dawniej nazywanymi zaocznymi. Pełniąc tę właśnie funkcję poniósł największe zasługi dla całej uczelni. Nie ulega wątpliwości, że usprawiedliwione jest określenie go promotorem studiów niestacjonarnych. Na ten aspekt działalności Ks. L. Baltera zwrócona zostanie szczególna uwaga w niniejszym opracowaniu.

Najpierw przypomnijmy, że Ks. Prof. dr hab. Lucjan Napoleon Balter urodził się 7 stycznia 1936 r. w Wilnie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1959 r. W latach 1953–1959 studiował w Wyższym Seminarium Duchownym w Ołtarzewie, a w latach 1960–1966 na Wydziale Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Magisterium i licencjat uzyskał na KUL-u w 1963 r., a doktorat teologii w zakresie teologii dogmatycznej w 1966 r. na tejże uczelni. Wszystkie późniejsze awanse naukowe uzyskiwał w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Przewód habilitacyjny przeprowadził na Wydziale Teologicznym ATK w 1979 r. Tytuł profesora nauk teologicznych otrzymał w 1991 r.

W 1973 r. Ks. Lucjan Balter zatrudniony został na Wydziale Teologicznym Akademii Teologii Katolickiej na stanowisku adiunkta i odtąd związany był, aż do 2008 r., z tą uczelnią, przekształconą w 1999 roku w Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W 1980 r. otrzymał stanowisko docenta, w 1991 r. stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w 1999 r. stanowisko profesora zwyczajnego.

Ksiądz Profesor Lucjan Balter pełnił na uczelni wiele funkcji. Przede wszystkim i najdłużej był prodziekanem Wydziału Teologicz-

nego ds. studiów zaocznych. Był prodziekanem w latach 1980–1993 oraz 1996–2005. Ponieważ w 1993 r., zgodnie z obowiązującymi przepisami o kadencyjności nie mógł już pełnić tej funkcji, został powołany na pełnomocnika rektora ds. studiów zaocznych na czas nieokreślony i nadal kierował tymi studiami. W rezultacie Ks. L. Balter przez dwadzieścia pięć lat faktycznie pełnił funkcję prodziekana organizując na Wydziale Teologicznym studia zaoczne odbywane zarówno na uczelni w Warszawie jak i w punktach konsultacyjnych w różnych miastach Polski. Jest to niewątpliwie rekord w uczelni, być może także w Polsce.

W latach 1982–1992 Ks. L. Balter był kierownikiem Katedry Teologii Dogmatycznej, a w 1999 r. został powołany na czas nieokreślony na kierownika Katedry Teologii Pozytywnej. Od 2001 do 2006 r. pełnił funkcję kierownika Podyplomowego Studium Teologii. Od 30.09.2005 do 31.08.2008 r. był też kierownikiem Sekcji Teologii Dogmatycznej. W latach osiemdziesiątych XX wieku Ks. Balter, z woli Rektora ATK, przewodniczył komisji przygotowującej Bibliografię Nauk Kościelnych.

Jak widać, Ks. Prof. Lucjan Balter pełnił na uczelni różnorodne funkcje. Z pewnością jednak pracownicy wydziału pamiętają go przede wszystkim jako prodziekana kierującego studiami zaocznymi. Wydział Teologiczny zmieniał się, rozrastał, wymieniali się dziekani, a Ks. Balter wciąż trwał na stanowisku prodziekana. Od bardzo dawna, być może od początku sprawowania urzędu pełnił dyżur w każdą środę oraz w dni zjazdów studentów zaocznych. Gdy była potrzeba, przyjeżdżał także w inne dni. Przez wiele lat był przewodniczącym Wydziałowej Komisji Egzaminacyjnej. Był również odpowiedzialny za rozkład zajęć na wydziale. Na początku lipca zbierała się Komisja ds. planów, której przewodniczył Ks. Balter, ale ostatecznie plany powstawały we wrześniu i końcowy kształt nadawał im Ks. Balter. Nie było jeszcze komputerów, ale ich pracę skutecznie zastępowała doskonała pamięć Ks. Baltera.

Ksiądz Profesor dobrze jest znany wszędzie tam, gdzie były punkty konsultacyjne ATK. Prowadziła je uczelnia w wielu miastach: w Płocku, Gorzowie, Szczecinie, Katowicach, Suwałkach, Gdyni, Łodzi, Tczewie, Łomży. Wszędzie jeździł Ks. Balter: przeprowadzał egzaminy wstępne, oraz egzaminy *ex universa*, brał udział w inauguracjach roku akademickiego, czuwał nad prawidłowym przebiegiem studiów, wizytował pracę sekretariatów.

W latach dziewięćdziesiątych, w związku z wprowadzeniem religii do szkół, zaistniała potrzeba uzyskania uprawnień pedagogicznych

przez nauczających religii katechetów. W różnych diecezjach powstawały kolegia teologiczne, które zawierały z Rektorem ATK umowy o współpracy. ATK zobowiązywała się w nich do objęcia tych placówek opieką naukowo-dydaktyczną. Opieka polegała na tym, że delegat Rektora ATK miał przewodniczyć komisji egzaminującej kandydatów na studia w kolegium oraz komisji przeprowadzającej egzamin dyplomowy. Delegatem Rektora ATK był Ks. Prof. Lucjan Balter. Był on łącznikiem pomiędzy Wydziałem Teologicznym ATK i kolegiami. Wydział Teologiczny co roku zatwierdzał wykaz wykładowców kolegiów i przedmioty przez nich wykładane. Absolwenci otrzymywali dyplom ukończenia kolegium, natomiast Wydział Teologiczny ATK wystawiał im zaświadczenia o ukończeniu kursu dydaktycznego (chodziło o przygotowanie pedagogiczne, wymagane przez MEN od nauczycieli). Rektor ATK zawarł umowy o współpracy z kolegiami: Kolegium Teologicznym Diecezji Łowickiej w Łowiczu (1 października 1994), z Gdańskim Archidiecezjalnym Kolegium Teologicznym w Gdyni (9 listopada 1994), z Diecezjalnym Kolegium Teologicznym w Łomży, z Kolegium Teologicznym w Łodzi (16 sierpnia 1995), z Kolegium Teologicznym Diecezji Toruńskiej w Toruniu (18 września 1995), z Instytutem Teologicznym Diecezji Kaliskiej (9 września 2000), z Archidiecezjalnym Kolegium Katechetycznym w Gnieźnie (wrzesień 2000).

W dniu 15 marca 2001 r. Senat UKSW podjął uchwałę o utworzeniu na Wydziale Teologicznym wyższych studiów zawodowych prowadzonych w systemie eksternistycznym. W tym samym dniu podpisana została umowa o współpracy UKSW z Instytutem Teologicznym Diecezji Łowickiej w Łowiczu, mocą której uniwersytet zobowiązał się do objęcia opieką naukowo-dydaktyczną Instytutu Teologicznego Diecezji Łowickiej, umożliwiając studentom Instytutu możliwość jednoczesnego odbycia wyższych studiów zawodowych w UKSW w systemie eksternistycznym. Na prośbę biskupa koszalińsko-kołobrzeskiego, bp. Mariana Gołębiewskiego, Rektor UKSW pismem z 11 kwietnia 2001 r. wyraził zgodę na przyjęcie studentów Diecezjalnego Kolegium Teologicznego w Koszalinie na studia eksternistyczne Wydziału Teologicznego UKSW Pismem z 22 czerwca 2001 r. do abp. Zygmunta Kamińskiego, metropolity szczecińskiego, Rektor UKSW informował o możliwości przyjęcia studentów Archidiecezjalnego Kolegium Teologicznego w Szczecinie na studia eksternistyczne na Wydziale Teologicznym UKSW Bez umowy i bez wymiany korespondencji studentami eksternistycznymi Wydziału Teologicznego stali się studenci

z Torunia. W roku akademickim 2001/2002 aż 731 studentów diecezjalnych kolegiów bądź instytutów odbywało równoległe studia systemem eksternistycznym na Wydziale Teologicznym UKSW. Umożliwiając studentom kolegiów diecezjalnych równoczesne studiowanie systemem eksternistycznym w UKSW i uzyskanie zawodowego licencjatu teologicznego, uniwersytet umożliwił im zdobycie wykształcenia uprawniającego do wykonywania zawodu nauczyciela religii w szkole podstawowej. Po uzyskaniu licencjatu zawodowego mieli możliwość kontynuowania nauki w UKSW na uzupełniających studiach magisterskich w systemie zaocznym¹ Ponieważ Ks. Lucjan Balter kierował wszystkimi studiami niestacjonarnymi Wydziału Teologicznego, podlegały mu również studia eksternistyczne. Nie zdajemy sobie sprawy z tego, jak wielu nauczycieli religii w całej Polsce zawdzięcza swe wykształcenie w dużej mierze Ks. prodziekanowi Lucjanowi Balterowi.

Tak więc Ks. Lucjan Balter obejmował swoją troską nie tylko zaoczne studia teologii odbywane w Warszawie, lecz także liczne punkty konsultacyjne Akademii Teologii Katolickiej, współpracujące z ATK i UKSW kolegia teologiczne oraz studia eksternistyczne. Była to wielka praca, wymagająca wiele wysiłku, zaangażowania, licznych wyjazdów i spotkań z przedstawicielami tych instytucji zarówno w Dziekanacie w Warszawie jak i w różnych miastach Polski. Za tę pracę należy się Ks. Balterowi zupełnie wyjątkowa wdzięczność.

Trudne były warunki pracy Ks. prodziekana Lucjana Baltera. Dziekanat Wydziału Teologicznego ATK mieścił się przez wiele lat w dwóch małych pokojach na parterze: w jednym urzędowali dziekan i prodziekani, w drugim dwie pracownice sekretariatu. Dopiero w latach dziewięćdziesiątych XX wieku dołączony został trzeci pokój. Wszystkie dwa, a następnie trzy pokoje obstawione były sięgającymi sufitu szafami, w których przechowywane były teczki z dokumentami studentów oraz aktami przewodów doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich. W uczelni nie było archiwum; starsze dokumenty składowano w podobnych szafach stojących na korytarzach. Dopiero po wybudowaniu nowego gmachu, od 1999 r., Dziekanat Wydziału Teologicznego otrzymał jeden dodatkowy pokój na pierwszym piętrze, w którym urzędował Ks. Balter i dwie pracownice. Po dwóch latach dodany został następny, niewielki pokój, który stał się gabinetem Ks.

---

¹ Por. R. Bartnicki, *Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Miejsce ATK i UKSW w kościelnym szkolnictwie wyższym*, w: *Wyższe szkolnictwo kościelne w Polsce. Wizja Kardynała Karola Wojtyły i jej realizacja*, Kraków 2002, s. 242 n.

Baltera. Gdy zaś w maju 2005 r., po oddaniu do użytku tzw. Łącznika, Sekretariat studiów zaocznych przeniesiony został z piętra na parter, Ks. Prof. Balter rozpoczął pełnić dyżury znowu w nowym pomieszczeniu.

Przy tak wielkim zaangażowaniu w administrowanie Wydziałem Teologicznym Ks. Lucjan Balter znajdował jednak czas na intensywną pracę naukową i redakcyjną. Spectrum Jego zainteresowań jest szerokie. W publikacji *Dorobek naukowy pracowników Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (stan personalny na dzień 30 czerwca 2001 roku)*, red. J. Decyk, J. Sobkowiak, Warszawa 2002 na s. 237 napisano: „Jego zainteresowania naukowe to nowe tendencje w eschatologii, kapłaństwo Chrystusa, Maryi i wiernych, apostołstwo zakonów, pneumatologia, antropologia teologiczna, chry-stologia ze szczególnym uwypukleniem soteriologii, teologia apostoł-stwa” Dokładniejsze omówienie osiągnięć naukowych Ks. Profesora Lucjana Baltera znalazło się m.in. w STV 44(2006) nr 2 w tekście ks. prof. UKSW dr. hab. Mariana Kowalczyka. Ukazane zostanie także w niniejszym opracowaniu. Niewątpliwie jest to dorobek bardzo duży, różnorodny, dojrzały, niejednokrotnie oryginalny i nowatorski. Ks. Profesor Balter należał do najwybitniejszych polskich dogmatyków.

Książd Profesor Lucjan Balter tak mocno związany był z Bielańską Uczelnią (ATK/UKSW), że trudno było sobie wyobrazić jej funk-cjonowanie bez niego. Należał do filarów uczelni, do tych profesorów, którzy poświęcili dla niej prawie całe dorosłe życie. Żaden z nauczycieli akademickich ATK i UKSW nie włączył się na tak długi okres w administrację wydziałową. Pracę w Dziekanacie traktował jako niezwykle ważne zadanie, wykonywał ją z wielką kompetencją i zaangażowaniem. Dzięki jego ofiarności mógł funkcjonować wydział, pra-cownicy naukowo-dydaktyczni mogli prowadzić zajęcia a studenci na studiach zaocznych i eksternistycznych studiować.

Wybitne osiągnięcia naukowe Księdza Profesora przyczyniły się w znaczący sposób do podniesienia prestiżu uczelni. Dzięki prowadzo-nym przez Ks. Prof. Lucjana Baltera zajęciom dydaktycznym wielu studentów zdobyło wiedzę i formację z zakresu teologii dogmatycznej. Zaangażowanie w sprawy organizacyjne i współuczestniczenie w pra-cach administracyjnych umożliwiło funkcjonowanie wydziału. Uniwer-sytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, a szczególnie Wydział Teologiczny zachowa Księdza Profesora Lucjana Baltera we wdzięcznej pamięci.